

Politik Bilim

Amerikan Sanayiinin Ardındaki Güçlü El...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; harunaykutgoker@gmail.com

Bu yazıda da kullanacağım ‘ARGE’ye dayalı tedarik’ terimi, devletin yeni ya da daha gelişkin ürün, yöntem ya da sistemler ortaya konması için firmalara verdiği siparişleri anlatır. Firma gereken ARGE’yi yapmakla da yükümlüdür.

İki hafta önce ABD’nin **ulusal inovasyon stratejisi ile ileri imalat planından** söz etmiş; bu strateji ve planda öngörülen hedeflere erişebilmek için “*ARGE’ye dayalı tedarik*” ve “*kamu-özel / kamu-sanayi-üniversite ortaklıkları*” gibi iki etkin araçtan yararlanıldığını belirtmişim. Liberal bir ekonomi bu iki aracı hangi amaçla ve nasıl kullanıyor? Sorunun yanıtını ükenin **Federal Araştırma ve Geliştirme Bütçesi**’nde bulabiliriz. O bütçeye göz atarken, Türkiye’nin -özel sektörü, kamusu, üniversitesi dâhil- 2012 yılı toplam ARGE harcamasının 7,3 milyar dolar dolayında olduğunu kıstas olarak aklımızda tutalım:

Federal ARGE Bütçesi / Kurumlara Göre Dağılım (Milyar Dolar)

Kurumlar	2011 Gerçekleşen	2012 Gerç. Tahmini	2013 Teklif
Savunma Bakanlığı	77,500	72,739	71,204
Sağlık ve Sosyal Yrd. Hizmetleri	31,186	31,153	31,400
Enerji Bakanlığı	10,673	11,019	11,903
Ulusal Hv. ve Uzay Ajansı (NASA)	9,099	9,399	9,602
Ulusal Bilim Vakfı (NSF)	5,486	5,680	5,904
Tarım Bakanlığı	2,135	2,331	2,297
Diğer Federal Ajanslar	6,635	6,548	8,510
Toplam	142,714	138,869	140,820

Görüldüğü gibi, ödenek dağılımında aslan payını Savunma Bakanlığı alıyor. Aşağıdaki tablodan da bütçenin ARGE kalemlerine göre dağılımını görüyoruz. O tablo bize, Savunma Bakanlığı’na ilişkin ödeneğin neredeyse tamamının ARGE’nin ‘GE’si; yâni silâh sistemleri geliştirilmesi için kullanıldığını gösteriyor. Savunma Bakanlığı’nınsa bu geliştirme işlerinin pek çoğunu, küçük ve orta ölçekliler dâhil, firmalara -**tabii ki Amerikan firmalarına**- yaptırdığı biliniyor. Yâni Savunma Bakanlığı, silâh geliştirme gereksinmesini, büyük ölçüde, firmalardan -**Amerikan firmalarından**- ARGE’ye dayalı tedarik yöntemiyle karşılıyor.

Federal ARGE Bütçesi / Kalemlere Göre Dağılım (Milyar Dolar)

Kurumlar	2012 Gerçekleşen	2013 Gerç. Tahmini	2014 Teklif
Temel Araştırma	31,740	31,826	33,162
Uygulamalı Araştırma	31,618	32,318	34,963
Geliştirme (Bunun içinde Savunma’nın payı)	75,244 (66,069)	76,650 (67,629)	71,463 (61,499)
ARGE Tesis ve Donanımı	2,310	2,109	3,185
Toplam	140,912	142,903	142,773

Bütün bunlar Amerika’nın silah sistemleri geliştirmeye muazzam paralar harcadığı biçiminde yorumlanabilir ve bu doğrudur da. Ama şunu da gözden kaçırmayalım; Federal Hükümet Amerikan firmalarının teknoloji yeteneklerinin gelişmesine de bu yolla, muazzam bir katkı yapıyor ve firmaların devletten aldıkları siparişler yoluyla edindikleri teknolojik bilgi ve deneyim Amerikan sanayiince sivil amaçlarla da ürün ve sistem geliştirmede kullanılıyor.

Diğer ajansların da benzer tedarik yöntemlerini uyguladıklarını; örneğin sağlıkla ilgili 30 milyar doların üzerindeki yıllık ARGE ödeneğinin, özel sağlık kurumları ve ilaç firmalarının bilim ve teknoloji yeteneğinin gelişmesine önemli ölçüde katkıda bulunduğunu bilmem, ayrıca söylemeye gerek var mı? Amerikan sanayiinin teknoloji üstünlüğünün ardında devletin güçlü eli vardır ve sistemin uzun vâdeli çıkarlarını gözetken kendine özgü akılcılığı... *'Kamu ortaklıkları'* konusunu da iki hafta sonra konuşuruz.

CBT. 07 Mart 2014